

Monumentenspreekuur

Nr.23/02

17 januari 2023

Vaste deelnemers:

- [redacted], [redacted] en [redacted], Hûs & Hiem
- [redacted] en [redacted], Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)
- [redacted] (voorzitter) en [redacted] (verslag), Steunpunt Monumentenzorg Fryslân

VERSLAG

1. Bespreking Plannen

1) MS23-003-V (online bespreking)

Willem Barentszstraat 19, West-Terschelling (Terschelling) RM 35081

Online aanwezig:

- De heren [redacted] en [redacted] (W3 Architecten en Ingenieurs)
- De heer [redacted] en mevrouw [redacted] (gemeente, VTH/ Monumentenzorg)
- RCE, Hûs en Hiem en Steunpunt Monumentenzorg

Voorliggend plan betreft het wijzigen van het rijksmonument met achteraanbouw, gebouwd als woonhuis, waar nu cafetaria plus café gevestigd zijn en de gewenste toekomstige functie één groot café is.

Vragen van de adviespartijen

De bouwhistorische verkenning is in feite een combinatie van plan en onderzoek. Deze is opgesteld door W3. Hierover zijn meerdere vragen:

- Is er onderzoek gedaan naar voorgangers van dit pand?

Nee, de beschikbare gegevens via gemeente (bouwtekeningen) en internet zijn bekeken.

- Waarom heeft de voormalige achtergevel van het monument de waarde 'indifferent'?

Dit is in feite een combinatie van 'hoge waarde' en 'indifferent'. Hoge waarde vanwege de waarde voor de structuur en indifferent vanwege het materiaalgebruik (deels nieuwe steen en deels hergebruikte steen met nieuwe mortel).

- Is de geschiedenis en ouderdom van de te verwijderen trap bekend?

Nee, het is waarschijnlijk wel altijd een trapgat geweest, maar dit is qua materiaal en uitvoering zeker een nieuwere trap. Deze is te gevaarlijk om te gebruiken als vaste opgang naar boven.

- Is de kelder oorspronkelijk?

Hoogstwaarschijnlijk deels wel, gezien de kleine gemetselde toog in Friese geeltjes. De rest is recenter en van beton.

Verdere vragen:

- Is er gedacht aan verduurzamen?

Ja, o.a. het dak van binnen isoleren en voorzetbeglazing voor de ramen. In de bestaande situatie is ook reeds sprake van voorzetbeglazing voor de ramen.

- Wordt met 'herstel van het voegwerk', op tekening, bedoeld: herstel van gehele gevels?

Nee, het plan is om het voegwerk partieel te herstellen.

- Is er gedacht aan een oplossing voor de werking en scheurvorming tussen het oude pand en de nieuwere aanbouw?

Gedacht is aan dilateren, maar dit moet nog uitgewerkt worden.

- Zijn er voor nieuwe installaties meer of andere afvoeren nodig?
De bestaande installaties en afvoerpijpen op het dak zullen worden verwijderd. Er komt wel nog een installatie op het dak voor terug, maar dit moet nog nader uitgewerkt worden.

- Is er al goedkeuring om boven te werken, gelet op de veiligheid (vluchtwegen)?
Ja, de brandweer heeft dit al goedgekeurd.

Eerste reactie van de adviespartijen

RCE:

Het is voor een monument positief dat het een functie heeft, wat dat betreft is dit een goed plan. Er is ook op eigen initiatief aandacht voor de historie en de bouwfases van het pand. De keuzes worden ook deels hierop gebaseerd. De nieuwe trap komt op de plek waar zeer waarschijnlijk altijd de trapopgang is geweest, waarvoor complimenten.

Het is voorstelbaar dat het moeilijk is om voor benodigde aanpassingen een oplossing te vinden met behoud van de monumentale waarden. Daarom is het ook goed om in dit stadium over een plan te praten. Hierbij moet ook worden gelet op de stedenbouwkundige waarde van dit pand, in de straat en in het dorp. Het is een prominent pand, dat midden in een zichtlijn is gepositioneerd. Vergeet dan ook niet om in de bouwhistorische waardering ook situationele waarden/stedenbouwkundige waarde op te nemen.

- De oorspronkelijke achtergevel is echt van groot belang voor dit monument. Juist ook omdat het al vaak verbouwd is en er niet veel oorspronkelijke elementen meer te vinden zijn. De achtergevel zou als je de richtlijnen erop naslaat, minstens een 'positieve monumentwaarde' moeten krijgen in de bouwhistorische verkenning, omdat deze ondersteunend is voor de structuur van het pand. Deze gevel zou vanuit oogpunt van de monumentenzorg behouden moeten worden.

- Probeer wat er nog is aan monumentale waarden te integreren in het plan.

- De dakkapel kan wel vervangen worden, mits het noodzakelijk is en er zorgvuldig gekeken wordt naar hergebruik van onderdelen, bijvoorbeeld de kozijnen.

- Graag een nadere uitwerking van de werkzaamheden, zoals voegwerk vernieuwen; is vervangen noodzakelijk, zo ja, hoe ga je dit doen?

- Het is positief dat de balken er nog zijn, het casco is in feite nog vrij intact. De hanenbalken op de verdieping verhogen, heeft dan ook niet de voorkeur.

Hûs en hiem:

Voor een goede beoordeling van de wijzigingen aan een rijksmonument, is het van belang om te weten welke delen van het monument nog oorspronkelijk zijn en waar we nu naar kijken. De bijgeleverde bouwhistorische verkenning geeft hier slechts deels antwoord op, maar niet voor wat betreft alle onderdelen. Sommige onderdelen worden in het rapport niet benoemd, terwijl andere onderdelen (zoals de oude achtergevel) twee tegenovergestelde waarderingen krijgen in de waardestelling. De bouwhistorische verkenning is bovendien opgesteld door het bureau dat ook het plan opstelt. Het heeft de voorkeur dat dit twee verschillende partijen zijn.

- De ingrepen zijn wellicht denkbaar, met een terughoudende aanpak, doe niet meer dan nodig is en strijk niet alles glad. Het achterwege laten van de oorspronkelijke achtergevel stuit op bezwaren.

- Kijk wat er behouden kan worden van oorspronkelijke onderdelen, zoals bij de dakkapel.

- Het in het zicht houden van de balken heeft de voorkeur.

- Benodigde leidingen en afvoeren etc. zijn nog niet in het plan ingetekend. Gebruik bij voorkeur zo veel mogelijk de bestaande doorvoeren. Het is positief dat de bestaande afvoerpijp van de afzuiginstallatie wordt verwijderd. Wel vragen wij specifieke aandacht voor de technische installaties in het monument maar ook op en aan het monument. Wij vragen eventuele installaties en doorvoeren zo veel mogelijk te beperken, gezien de zichtbaarheid van de weg en vanwege de materiele impact op het monument.

- Het is nu een moment om het pand 100 jaar verder te brengen. Los bijvoorbeeld de scheurvorming (de problemen tussen oorspronkelijke huis en aanbouw) op, als het kan.

- Er moet meer over dit pand bekend zijn op Terschelling. Er is een verhaal over het oude uithangbord van het café. Wellicht is het de moeite waard om dit terug te zoeken.

Conclusie

De adviespartijen hadden liefst een verder uitgewerkte en door een onafhankelijke partij opgestelde bouwhistorische verkenning gezien. Echter, met de voorliggende verkenning, de foto's en de uitleg in dit Monumentenspreekuur erbij, hebben ze eerst voldoende inzicht in de wijzigingen en zien ze wel mogelijkheden voor dit plan.

Aandachtspunten hierbij zijn:

- De oorspronkelijke achtergevel zou behouden moeten worden, vanuit oogpunt van de monumentenzorg; vanwege het belang van die gevel voor de herkenbaarheid van de oorspronkelijke structuur.
- De hanenbalken niet verhogen, maar integreren in het plan.
- Strijk niet alles glad, laat bouwsporen herkenbaar.
- Laat bij voorkeur de balken in het zicht.
- Graag nader uitwerken: installaties en afvoeren, vernieuwen voegwerk en metselwerk, verduurzaming, herstel dakkapel, herstel balkkoppen.
- Onderzoek de oorzaak en zoek een oplossing voor de scheurvorming tussen het oude pand en de nieuwere aanbouw (wellicht dilateren).
- Houd overal rekening met de monumentale waarden, in de uitwerking en ook tijdens de werkzaamheden later.

Procedure

De gemeente ontvangt dit verslag. Aan de hand van wat in dit overleg besproken is, zal de initiatiefnemer met de architect overleggen en het plan eventueel op onderdelen aanpassen en uitwerken. De adviespartijen stellen een tussenstap in een vervolgoverleg voor, voordat het plan als officiële vergunningaanvraag wordt ingediend.

De heer [REDACTED] bedankt alle deelnemers voor hun inbreng.